

(De) nivelisanje terena: Priča o konkurenciji!

septembar. 2018

GROUP FOR LEGAL
AND POLITICAL
STUDIES

Izveštaj politike 04/2018

Politički uticaji sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju: Komparativna Studija

Autori: *Erëza Pula, Delfinë Elshani

septembar. 2018

© Grupa za Pravne i Političke Studije, septembar 2018.

Mišljenja iznesena u ovom dokumentu ne reflektuju nužno mišljenja donator Grupe za pravna i političke studije, njenog osoblja, saradnika ili odbora. Sva prava zadržana. Nijedan deo ove publikacije ne sme se reprodukovati ili prenositi u bilo kom obiku ili na bilo koji način, bez dozvole. Za takve zahteve, kontaktirati Administrativnu kancelariju Grupe za pravne i političke studije.

Grupa za pravne i političke studije
Ul "Rexhep Luci" 16/1
Priština 10 000, Kosovo
Web-Sajt: www.legalpoliticalstudies.org
E-mail: office@legalpoliticalstudies.org
Tel/fax.: +381 38 234 456

*Višni istraživači, Grupa za Pravne i Političke Studije

“Ova publikacija je realizovana uz podršku Švedske Agencije za Međunarodnu Saradnju (Sida), i upravljen od Kosovske Fondacije za Civilno Društvo (KCSF).” Sadržaj ove publikacije je odgovornost Grupe za pravne i političke studije i ne može se ni na koji način smatrati kao stav Sida ili KCSF.”

Ova strana je namerno ostavljena prazna

(DE) NIVELISANJE TERENA. PRIČA O KONKURENCIJI!

1. Uvod

Pravična konkurencija je kičma dobro funkcionišuće tržišne ekonomije. Regulisanje tržišne konkurencije je od najvišeg značaja; ono pruža temelj za ponudu i potražnju na tržištu, vodi kreativnu inovativnost, promovira efikasnost, štiti interese potrošača i, što je najvažnije, pruža tržišnu konkurenciju putem pravičnih ekonomskih politika. Glavni cilj politika konkurencije leži u stvaranju delotvornih pravila, koje za uzvrat vode do pravilnog funkcionisanja tržišta, promovisanjem bolje kvaliteta, nižih cena, povećane inovativnosti i šire raznolikosti potrošača.

Slobodno tržište je ugaoni kamen evropskog graditeljskog procesa već od Sporazuma iz Rima iz 1957. godine, otuda trenutne institucije EU stavljaju značajan akcenat na oblast potencijalnim državama članicama. Budući da su se zemlje Zapadnog Balkana posvećene putu evropskih integracija putem Procesu stabilizacije i pridruživanja (PSP), politika konkurencije je, između ostalog, takođe postala ključna za postizanje trgovinske liberalizacije između zemalja Zapadnog Balkana i EU. Ipak, razvoj stvarne politike konkurencije u zemljama Zapadnog Balkana je napredovao sporijim tempom zbog složenog tržišnog okruženja ovih zemalja, nedostatka nezavisnih regulatora tržišta i drugih faktora kao što tu izazovan procesi privatizacije, politički uticaj i ekonomska i politička nestabilnost.¹

Kada se to kaže, tržišna konkurencija na Kosovu je regulisana Zakonom o zaštiti konkurencije, koji Kosovskom autoritetu za konkurenciju (KAK), osnovanom 2008. godine, daje mandat da reguliše i obezbeđuje pravičnu tržišnu konkurenciju. Zakon definiše uloge i odgovornosti ovog nezavisnog regulatora tržišta. Imajući u vidu njegov značaj i budući da je glavni princip jedinstvenog tržišta, većina reformi i politika u smislu konkurencije preduzeto je preko dva (2) glavna okvira, izrađena konkretno zarad ubrzanja primene Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP), odnosno Nacionalnog programa za primenu SSP (NPPSSP) i Agende evropskih reformi (AER).

Politike konkurencije ostaju ključne za funkcionisanje tržišta, naročito kada se razmotre rizici koje predstavljaju veoma koncentrisana tržišta, gde su česti monopoli i drugi dogovori protiv konkurencije. Iz tog razloga, ova studija je prvenstveno podeljena u dva glavna dela; ona prvo ukratko analizira učinak Kosovskog autoriteta za konkurenciju tokom godina a onda daje rezultate o praćenju Nacionalnog programa za primenu SSP-a kao i AER sa posebnim osvrtom na oblast konkurencije. Preciznije, studija je uređena kao što sledi: Deo II procenjuje učinak KAK fokusom na njegove ljudske resurse i budžetske kapacitete, Komisiju Autoriteta, saradnju sa drugim regulatorima tržišta i izazovima sa kojima su se susreli tokom godina. Takođe, ovaj deo se ukratko bavi nedavnim dešavanjima vezano za oblast državne pomoći. Deo III pruža analizu rezultata procesa praćenja poglavlja o konkurenciji NPPSSP i AER i utvrđuje napredak institucija i njihovu spremnost da ispune ciljeve koji proizilaze iz ova dva ključna dokumenta, dok poslednji deo pruža završne napomene o konkurenciji.

¹ Penev, S., Marušić, A., Mancellari, A., Milović, N., Čaušević, F. i Hyseni, D. (2013) Competition Policy in Western Balkan Countries. *Research Report*. Westminster Foundation for Democracy (WFD). Dostupno na: http://www.npcbalkan.net/admin/doc/Competition_Policy_in_Western_Balkan_Countries.pdf [Pristupljeno: 5. jula 2018]

Kosovski autoritet za konkurenciju

Kao što je rečeno, tržište na Kosovu reguliše Zakon br. 03/L-229 o zaštiti konkurencije, koji je izmenjen i dopunjen Zakonom br. 04/L-226. Prema Zakonu, nezavisna javna institucija koja obezbeđuje pravičnu tržišnu konkurenciju je Kosovski autoritet za konkurenciju, formiran od strane Skupštine 2008. godine. Ovaj zakonodavni okvir navodi glavna pravila i procedure za garanciju slobodne i delotvorne tržišne konkurencije, kao i aktivnosti i odgovornosti KAK. Zakon se bavi svim radnjama koje ograničavaju i ometaju konkurenciju unutar ili izvan teritorije Kosova, uključujući i zabranjene dogovore u vidu kartela, zloupotrebu dominantnog položaja i spajanje/kupovinu.

Komisija Autoriteta

Kao što je naglašeno u zakonskom okviru, dnevnim aktivnostima Autoriteta rukovodi Komisija za zaštitu konkurencije, sastavljena od pet člana. Komisija ima pravo da predloži podzakonske akte, da donosi odluke o pokretanju ili usmeravanju procesa utvrđivanja antikongruentnih praksi, izriče sankcije, predlaže rokove i izvršava sankcije, kao i definiše mere, uslove i rokove za vraćanje konkurencije na tržište. Pored toga, takođe ima pravo da pokreće istrage za određeni subjekat pre prethodne saglasnosti sa sudskim odobrenjem i da promoviše i poveća svest o pravičnoj tržišnoj konkurenciji. Ona takođe ima ulogu u zakonodavnoj oblasti, jer treba da daje mišljenja o saglasnosti predloga zakona i drugih propisa sa Zakonom o zaštiti konkurencije, definiše uredbe i mere za zaštitu konkurencije i saraduje sa međunarodnim organizacijama i institucijama po pitanjima koja se odnose na tržišnu konkurenciju. Komisija je takođe odgovorna za pripremi godišnjeg izveštaja o radu KAK i njegovo podnošenje Skupštini.²

Od svog osnivanja 2008. godine Autoritet nije mogao da se angažuje i obavlja svoje dnevne odgovornosti zbog predugog perioda neaktivnosti Komisije, zbog čega je tržište bilo bez prave kontrole. Ova situacija je bila posledica nemogućnosti Vlade da predloži nove članove Komisije. Kao što je prikazano na grafikonu u nastavku, Komisija je bila aktivna od svog osnivanja do novembra 2013. godine; međutim, od novembra 2011. godine je radila samo sa tri člana. Do 2013. godine je mandat dva člana istekao što je dovelo do toga da Komisija bude neaktivna sa samo jednim članom do 2015. godine a bez ijednog člana do juna 2016. godine. Samim tim, od novembra 2013. do juna 2016. godine Autoritetova Komisija je bila neaktivna, što je za rezultat imalo paralizu njenih aktivnosti/odluka i istraga tržišta skoro tri godine.³ U junu 2016. godine Komisija je ponovno preuzela svoje odgovornosti nakon što je Skupština konačno odobrila članove koje je predložila Vlada.⁴

²Zakon o zaštiti konkurencije br. 03/L-229, izmenjen i dopunjen Zakonom br. 04/L-226

³Hoxha, D. (2013) "Rregullatori i Konkurrencës Nën Menaxhim të Çrregullt". [Online] *Jeta ne Kosove*. 5 August 2013. Dostupno na: <http://kallxo.com/gjnk/rregullatori-i-konkurrences-nen-menaxhim-te-crregullt/> [Pristupljeno: 10. jula 2018]

⁴TELEGRAFI (2016) "Pas pesë vjetësh kompletohet Autoriteti i Konkurrencës". [Online] Dostupno na: <http://telegrafi.com/pas-pese-vjetesh-kompletohet-autoriteti-konkurrences/> [Pristupljeno: 20. jula 2018]

Grafikon 1: Sastav komisije KAK

2008-2011	<ul style="list-style-type: none"> •Aktivna •5 članova
2011-2013	<ul style="list-style-type: none"> •Aktivna •5 članova
2013-2015	<ul style="list-style-type: none"> •Aktivna •3 člana
2015-2016	<ul style="list-style-type: none"> •Neaktivna •1 član
2016- trenutno	<ul style="list-style-type: none"> • Aktivna •5 članova

Bilo je puno tvrdnji u kojima je predlagano da su predloženi članovi za poslednje imenovanje bili ili su povezani sa političkim partijama i/ili profesionalno nekompetentni. Prema tadašnjim članovima Komiteta za ekonomski razvoj, infrastrukturu, trgovinu i industriju, nominovani su samo formalno ispunjavali uslove, nedostajalo im je neophodno profesionalno znanje i iskustvo da regulišu tržišnu konkurenciju.⁵ Slična mišljenja su izneli i eksperti i predstavnici civilnog društva koji su tvrdili da su kandidati samo politički imenovani.⁶ S tim u vezi, Vlada je negirala kontinuirane zahteve relevantnih aktera da ponovo razmotri odluku o imenovanju članova Komisije.⁷

Budžet i organizaciona struktura

Budžet za dnevne aktivnosti KAK se izdvaja iz budžeta Kosova, a odobrava ga Skupština. Do 2018. godine Autoritet nije imao dovoljna budžetska izdvajanja što je negativno uticalo na njegovu rad i efikasnost. Nakon neprestanih zahteva ovo regulatornog tela konačno je usvojeno povećanje budžeta za njegove dnevne aktivnosti. Povećanje u 2018. godini koje je iznosilo otprilike 31% je u celosti opredeljeno za kategoriju plate i zarade. Samim tim, Autoritet je povećao svoje kapacitete zapošljavanjem četiri nova radnika, što je bilo bitno za sprovođenje adekvatne istrage tržišta. Potrebno je napomenuti da je Komisija trenutno u postupku zapošljavanja tri nova radnika u skladu sa opredeljenim budžetom.⁸

⁵ *Kosova Sot* (2016) "Autoriteti i Konkurencës, në mëshirën e Kuvendit" [Online] Dostupno na: <http://kosova-sot.info/lajme/104414/autoriteti-i-konkurrencës-ne-mëshirën-e-kuvendit/> [Pristupljeno: 03. avgusta 2018];

Kosova Press (2016) "Emrat për Autoritetin e Konkurencës pa përvojë të duhur". [Online] Dostupno na: <http://www.kosovapress.com/sq/biznes/emrat-per-autoritetin-e-konkurrencës-pa-përvojë-nuk-reflektojnë-per-mbrojtjen-e-konkurrencës-71113/> [Pristupljeno: 25 July 2018]

⁶[2] *Kosova Sot* (2016) Autoriteti i Konkurencës, në shërbim të mafio-oligarkeve. [Online] Dostupno na: <http://www.kosova-sot.info/lajme/198846/autoriteti-i-konkurrencës-ne-shërbim-te-mafio-oligarkeve/> [Pristupljeno: 15. jula 2018]

⁷Halimi, S. (2016) Militantë edhe në Bordin e Konkurencës. [Online] Dostupno na: <http://zeri.info/ekonomia/81303/militante-edhe-ne-bordin-e-konkurrencës/> [Pristupljeno: 2. jula 2018]

⁸ Razgovor sa g. Valjonom Prestrešijem (Valon Prestreshi), predsednikom Kosovskog autoriteta za konkurenciju, 24. jul 2018.

Tabela I: Budžet KAK i zaposleni

Godina	Budžet (€)	Broj odobrenih radnika	Stvarni broj radnika
2013	255,043	23	15
2014	255,043	23	13
2015	266,350	23	12
2016	224,810	23	17
2017	252,965	23	18
2018	332,409	25	22

Izvor: Podaci preuzeti iz budžeta Kosova, izveštaj OECD za 2016 i Kosovskog autoriteta za konkurenciju

Do 2018. godine organizaciona struktura Autoriteta je bila sastavljena od Komisije, sekretarijata, Administrativnog i sudskog odeljenja i Odeljenja za nadzor tržišta. Ipak, povećanje budžeta od 31% utabalo je put za formiranje četiri nova odseka u odeljenju za nadzor tržišta, koja su:

- odsek za analizu, metodologiju i ekskluzivne sporazume;
- odsek za koncentracije;
- odsek za dominantni položaj; i
- odsek za zabranjene sporazume (kartele).

Saglasno tome, zaposleni sa više od šest godina radnog iskustva unapređeni su u direktore svakog odseka.

Nedavne pozitivne promene, uključujući i povećanje budžeta i broja zaposlenih, kao i stvaranje novih odseka, može pozitivno uticati na opšti učinak i efikasnost autoriteta, što će dovesti do efikasnijeg regulisanja tržišta na Kosovu. Po rečima predsednika Komisije, slučajevi istraživanja tržišta će biti klasifikovani saglasno prema dotičnom odseku što će olakšati opšte upravljanje predmetima. Štaviše, na duži rok, svaki odsek će poboljšati stručnost i biće specijalizovan za jednu konkretnu oblast konkurencije.⁹

Štaviše, potrebno je napomenuti da je administrativna kancelarija zadužena za kontrolu državne pomoći, odnosno Kancelarija za državnu pomoć, prvobitno osnovana unutar KAK. Međutim, prema Zakonu o državnoj pomoći, Odeljenje za državnu pomoć je prebačeno u Ministarstvo finansija od 2017. godine.¹⁰ Ono trenutno ima sedam zaposlenih; većina njih su zaposleni maja 2018. godine. Štaviše, kako bi se dalje poboljšali njegovi kapaciteti Odeljenje je primalo tehničku pomoć od Evropske unije i očekuje se da dobije eksperta iz britanske ambasade.¹¹

Zakon o državnoj pomoći je takođe naveo da organ za odlučivanje o Odeljenju za državnu pomoć, odnosno Komisija za državnu pomoć, treba da bude sastavljena od pet članova stručnih u ovoj oblasti. Članove komisije je imenovala Skupština Republike Kosovo na mandat od tri godine, uz mogućnost reizbora za još jedan mandat.¹² S tim u vezi, Skupština je pokrenula proces izbora za članove Komisije za državnu pomoć, a prijavljivanje je bilo otvoreno od 17. – 31. jula 2018.

⁹ Razgovor sa g. Valjonom Prestrešijem (Valon Prestreshi), predsednikom Kosovskog autoriteta za konkurenciju, 24. jul 2018

¹⁰ Zakon o državnoj pomoći br. 05/L-100

¹¹ Razgovor sa g. Agimom Krasnićijem (Agim Krasniqi), direktorom Odeljenja za državnu pomoć, 24. avgust 2018

¹² Zakon o državnoj pomoći br. 05/L-100

godine. Prema rasporedu Skupštine, kasnije procedure imenovanja će biti nastavljene odmah nakon što Skupština ponovo počne da obavlja svoje svakodnevne funkcije.¹³

Budući da imenovanje članova Komisije još uvek nije završeno, ostaje da se vidi efektivna primena Zakona o državnoj pomoći. Prema izveštaju EU o zemlji za 2018. godinu, Odeljenje za državnu pomoć trenutno nema kapacitete da obavlja svoje odgovornosti, odnosno da proverava postojeće šeme pomoći, na način definisan u SSP-u.¹⁴ Otuda stvarni kapacitet da primeni Zakon o državnoj pomoći ne može da se proceni dok se ne imenuju članovi Komisije za državnu pomoć.

KAK: Odgovornosti i istraženi predmeti

Kako bi osigurao slobodnu i delotvornu konkurenciju na tržištu, Kosovski autoritet za konkurenciju se usredsređuje na četiri glavna stuba: zloupotreba dominantnog položaja, zaključivanje zabranjenih sporazuma u vidu kartela i spajanje ili koncentracija preduzeća.¹⁵ KAK je ovlašćen da pruža stručno mišljenje o zakonodavnom okviru koji reguliše konkurenciju i o kompatibilnosti postojećeg zakonodavstva sa pravnom tekovinom EU; povećanje svesti o konkurenciji razmenom informacija i znanja; i upoređivanje zakonodavnih praksi i politika tržišne konkurencije kada to zatraži Skupština ili centralna ili lokalne vlade.¹⁶ Prema zakonu, KAK treba da donese posebne odluke kada procenjuje sporazume male vrednosti, utvrđuje zloupotrebu dominantnog položaja i izriče administrativne sankcije za povrede, procenjuje kvalifikovanost za spajanje/koncentrisanje, utvrđuje mere za vraćanje konkurencije i utvrđuje neophodne mere za preduzeća koja se ne pridržavaju odluka KAK. Štaviše, KAK može obaviti nenajavljene inspekcije firmi i njihovih relevantnih dokumenata i, ako je potrebno, zapleniti predmete od interesa, uz sudsko odobrenje.¹⁷

Tabela 2: Predmeti/odluke KAK 2016-2018

Godina → Odluke ↓	2016 (Jun-Dec)	2017	2018 (Jan-Jul)	Ukupno
Karteli	1	11	4	16
Dominantni položaj	0	1	2	3
Koncentracije	1	2	5	8
Stručna mišljenja	2	5	0	7
Ukupno	4	19	11	34

Izvor: podaci preuzeti sa veb strane Kosovskog autoriteta za konkurenciju

Što se tiče predmeta na kojima je rađeno i odluka koje je Autoritet doneo, otkada je Komisija obnovila svoj rad (jun 2016), rađeno je na 34 predmeta, uključujući i stručna mišljenja. Tabela iznad prikazuje broj predmeta u različitim kategorijama u kojima je istraga vršena od juna 2016. do jula 2018. godine, dok kvadrat I pruža detaljne informacije o predmetima. Međutim, vredno je

¹³ Koha Net (2018). "Kuvendi përgatitet për pushime, ligjet barten për miratim në vjeshtë" [Online] 7. jul 2018. Dostupno na:

<https://www.koha.net/arberi/103789/kuvendi-pergatitet-per-pushime-ligjet-barten-per-miratim-ne-vjeshte/> [Pristupljeno: 26. avg 2018]

Skupština Kosova je obično na godišnjem odmoru tokom avgusta

¹⁴ Evropska komisija. (2018). Izveštaj o Kosovu 2018. *Radni dokument osoblja komisije*. Dostupno na:

<https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/20180417-kosovo-report.pdf> [Pristupljeno: 22. avg 2018]

¹⁵ Kosovski autoritet za konkurenciju. Misija. [Online] Dostupno na: <http://ak.rks.gov.net/?cid=2,21> [Pristupljeno: 12. jula 2018]

¹⁶ Zakon o zaštiti konkurencije br. 03/L-229, izmenjen i dopunjen Zakonom br. 04/L-226, član. 23, stav 1 i 2

¹⁷ Zakon o zaštiti konkurencije br. 03/L-229, izmenjen i dopunjen Zakonom br. 04/L-226, član. 54

pomenuti da predmeti koje je Autoritet istražio i njegovi godišnji izveštaji o radu od osnivanja (2008) do juna 2016. godine nisu dostupni javnosti.

Kvadrat 1: predmeti koje je Autoritet istražio

U 2016. godini autoritet je istražio samo četiri (4) predmeta:

- Kartele (1) – Dogovoreno nameštanje cena maline u Podujevu;
- Koncentracije (1) – Koncentracija između „Phoenix Pharma“ DOOEL i „Exclusive Pharma“ doo;
- Stručno mišljenje (2) – Limak (Limited Ground Handling Service Incentive) i Ministarstvo unutrašnjih poslova i Moneta (zabranjeni ugovori).

Tokom 2017 godine Autoritet je vršio istragu u većem broju predmeta, ukupno 19:

- Karteli (11) – Dogovor za nameštanje cena u Lipljanu, Peći i Mitrovici, žalbe za ometanje aktivnosti Pošte Kosova, dogovor za nameštanje cena prerade i prodaje žita na Kosovu, zaključci o ovlašćenju tela za procenu saglasnosti, odluka o zaštiti rezervata od strane tržišnih operatera na Kosovu, o Trustu protiv osiguravajućih ekonomskih operatera (Vienna Insurance, Siguria), tenderi za servisiranje i odražavanje vozila (Ministarstvo pravde protiv kompanija ponušača), povreda konkurencije (VIVA Fresh Store protiv opštine Suva reka), i zahtev da se dobije licenca za termomineralnu vodu (Visar Turkaj);
- Dominantni položaj (1) – Zloupotreba dominantnog položaja (Liridon Aliu protiv preduzeća '24 Yjet')
- Koncentracije (2) – B“ritish American Tobacco“ i „Bulgar Tabac Holding“, i „CDC“- Kosovo i „Emona City“;
- Stručno mišljenje (5) – Ispravka ranije odluke, potpisivanje sporazuma o saradnji o distribuciji isplate socijalne pomoći između MRSZ-BPB-PK, žalba preduzeća „Railtrans“ protiv NP „Trainkos“ za pružanje usluga, procena Zakona br. 05 / L-132 o vozilima i nacrt administrativnog uputstva o određivanju uslova i procedura za homologizaciju vozila.

Od januara do jula 2018. godine Autoritet je vršio istragu i doneo odluke u 11 predmeta:

- Karteli (4) – Dogovor o nameštanju cene u Peći, zaključci o zabranjenom sporazumu ili zajedničkim praksama preduzeća na tenderima Ministarstva zdravlja, povreda Zakon o konkurenciji (IPKO protiv VALA i Z-Mobile), i povreda moguće tržišne konkurencije (IPKO i Digit Alb, SH.A);
- Dominantni položaj (2) – Zaključci o zloupotrebi dominantnog položaja u uslugama sahrane (razni ekonomski operateri protiv BIK) i zloupotreba dominantnog položaja na tržištu digitalnih kablovskih usluga (grupa „Koha“ protiv „IPKO telecommunications“);
- Koncentracije (5) – Zahtev za obaveštavanje o koncentraciji i između novog preduzeća „Ferronikeli Complex“ doo i „NKL Limited“, zahtev za obaveštenje o koncentraciji i odluka o koncentraciji između „Nregelia Trading Ltd“/“Beta Group“ i „All Balcans Corporation“, i zahtev za obaveštenje o koncentraciji između „American Hospital“ i „Hygeia Hospital“.

Autoritet je veoma dug period zanemarivao vršenje istrage u ključnim sektorima koje karakterišu monopol i zloupotreba dominantnog položaja. Ipak, KAK ima zadatak, kako je naglašeno u Agendi evropskih reformi, da sprovede istraživanje, istragu i pripremi izveštaj o trenutnom stanju

u pogledu monopola na Kosovu. Do kraja 2017. godine Autoritet je pripremio izveštaj u kojem su naglašeni glavni nalazi u vezi sa tržišnom strukturom preduzeća i njihovim dominantnim položajem za 14 različitih sektora/tržišta, uključujući i telekomunikacije, energetiku, osiguranje, naftne proizvode, farmaciju, prevoz, medije i kinematografiju, javne nabavke, bankarstvo, fiskalnu opremu, igre na sreću, upravljanje otpadom i vodosnabdevanje. Izveštaj takođe daje preporuke relevantnim institucijama i nezavisnim agencijama u ovih 14 sektora/tržišta.¹⁸ Kako bi utvrdio slučajeve dominantnog položaja i monopola u konkretnim sektorima, Autoritet je koristio udeo godišnjeg obrta konkretne kompanije u proporciji sa ukupnim godišnjim obrtom drugih kompanija u sektoru. Shodno zakonu, smatra se da kompanija ili preduzeće ima dominantan položaj ukoliko ima više od 25 procenata udela u konkretnom sektoru.¹⁹ Analiza predlaže da neki od istraženih sektora nisu konkurentni, što zavisi i od situacija monopola i što jedna kompanija uživa jasan dominantan položaj.²⁰ Imajući u vidu činjenicu da je Autoritet obezbedio samo preliminarni izveštaj o trenutnom stanju stvari, izveštaju nedostaje detaljna i temeljna analiza kao takva, kao i istraga moguće zloupotrebe pravične konkurencije. Otuda Autoritet ima dug put pred sobom da reguliše ova tržišta kako bi osigurao konkurentno slobodno tržište na Kosovu.

Budući da je izveštaj ograničen samo na prikazivanje opšte slike u napred pomenutih 14 sektora, Autoritet je dobio zadatak da temeljno analizira i istraži – do kraja 2018. godine – dva ključna sektora ekonomskog razvoja na Kosovu, telekomunikacije i homologizaciju.²⁴ Prvi sektor je sačinjen od četiri podsektora: fiksna telefonija, mobilna telefonija, internet provajderi i poštanske usluge. Trebalo bi napomenuti da su u sva četiri podsektora utvrđene jedna ili dve kompanije koje uživaju dominantan položaj. Međutim, po mišljenju Autoriteta, bez obzira na to što postoji jedan ili više dominantnih ekonomskih operatera, ova četiri podsektora telekomunikacija se smatraju ili generalno konkurentnim ili konkurentnim do nekog stepena.²²

Tabela 3: Dominantan položaj kompanija u sektoru telekomunikacija

Podsektori	Kompanija	Dominantan položaj (>25%)
Usluge fiksne telefonije	Kosovski Telecomm	80%
Mobilna telefonija	Kosovo Telecomm– Vala	59.8%
	Ipko Telecommunication LLC	32.6%
Internet provajder	IPKO	48%
	Kujtesa Net	25%
Poštanske usluge	Pošta Kosova	67.1%

Izvor: Adaptacija autora na osnovu izveštaja Kosovskog autoriteta za konkurenciju o vršenju dužnosti koji proizilazi iz Agende evropskih reformi

Drugi sektor je, pak, podkategorija usluge u okviru sektora drumskog saobraćaja. Homologizacija je bila jedna od tema o kojoj se puno diskutovalo i tema i tema oko koje je civilno društvo na Kosovu podiglo glas. Od 2009. godine Ministarstvo transporta, pošte i telekomunikacija (sada Ministarstvo infrastrukture) potpisalo je ugovor sa ekonomskim operaterom – EuroLab – kojim su

¹⁸ Kosovski autoritet za konkurenciju (2017) "O vršenju dužnosti koje proizilaze iz Agende evropskih reformi". Priština. Dostupno na: <https://ak.rks-gov.net/assets/cms/uploads/files/Report%20on%20ERA.pdf> [Pristupljeno: 25. juna 2018]

¹⁹ Zakon o zaštiti konkurencije br. 03/L-229, izmenjen i dopunjen Zakonom br. 04/L-226, član 10

²⁰ Kosovski autoritet za konkurenciju (2017) "O vršenju dužnosti koje proizilaze iz Agende evropskih reformi". Priština. Dostupno na: <https://ak.rks-gov.net/assets/cms/uploads/files/Report%20on%20ERA.pdf> [Pristupljeno: 25. juna 2018]

²¹ Razgovor sa g. Valjonom Prestrešijem (Valon Prestreshi), predsednikom Kosovskog autoriteta za konkurenciju, 24. jula 2018

²² Kosovski autoritet za konkurenciju (2017) "O vršenju dužnosti koje proizilaze iz Agende evropskih reformi". Priština. Dostupno na: <https://ak.rks-gov.net/assets/cms/uploads/files/Report%20on%20ERA.pdf> [Pristupljeno: 25. juna 2018]

mu data ekskluzivna prava da vrši usluge homologizacije za vozila na Kosovu u period od 10 godina. Od tada je ovaj ekonomski operater, prirodni monopolista, naplaćivalo veoma visoke cene u odnosu na druge zemlje regiona i Evrope. Te zemlje su, upravo suprotno, regulisale ovaj sektor dajući priliku različitim kompanijama da pružaju usluge homologizacije i istovremeno promovišući pravičnu konkurenciju na tržištu.²³

Preko ovog ugovora, Ministarstvo nije dalo delokrug drugim ekonomskim operaterima da pružaju usluge homologizacije. Godine 2015. je Mustafina vlada donela odluku da pokrene postupak za eliminisanje svih aktivnosti protiv pravične konkurencije, kao što su uspostavljanje ili zloupotreba dominantnog položaja kao i praksi koje utiču na građane. ²⁴ Uprkos ovoj odluci, situacija u pogledu homologizacije se dodatno pogoršala kada je Ministarstvo infrastrukture pripremlilo administrativno uputstvo 2/2018 za određivanje uslova i procedura za homologizaciju vozila, koje ometa liberalizaciju ovog sektora. S tim u vezi, ovo uputstvo predlaže da A-test vozila, koji je do 2018. godine obavljao Fakultet tehničkih nauka, Univerziteta u Prištini, bude ponuđen istoj kompaniji koja trenutno pruža usluge homologizacije vozila. Ovo će za uzvrat dodatno produbiti postojeći monopol u ovom sektoru, onemogućavanjem drugih ekonomskih operatera da uđu na tržište.

Iako je Autoritet uporno preporučivao Ministarstvu da pregleda određene odredbe administrativnog uputstva u suprotnosti sa Zakonom o zaštiti konkurencije, Ministarstvo je uputstvo odobrilo 12. aprila 2018. godine. Autoritet je neprestano iznosio svoju zabrinutost zbog potpunog zanemarivanja njegovih preporuka i tražio je od Ministarstva da odmah uzme u obzir njegovo mišljenje i da izmeni ove odredbe. Pored toga, autoritet je spreman da koristi sve pravne lekove i da ovo pitanje iznese pred druge relevantne institucije.²⁵ Pored autoriteta i predstavnici civilnog društva su se usprotivili odobrenju ovog uputstva koje dodatno pogoršava situaciju postojećeg monopola u ovom sektoru.²⁶

Saradnja

Kosovski autoritet za konkurenciju je konstantno pokušavao da ustanovi dobre odnose sa drugim upravama za konkurenciju u regionu i šire kako bi razmenio ekspertizu, iskustva i najbolje prakse u pogledu istrage tržišta. S tim u vezi je KAK 2018. godine potpisao memorandum o razumevanju sa upravama za konkurenciju Hrvatske i Turske. Glavni cilj ovih memoranduma o razumevanju je povećanje efikasnosti dotičnih autoriteta preko razmene zakonodavnih informacija, iskustava o predmeta za istragu, ekspertima i najboljim praksama, primeni zakona i politika konkurencije, kao i organizovanje uzajamnih studijskih poseta, obuka i konsultacija o različitim pitanjima koja se tiču konkurencije. Očekuje se da će tesna saradnja između ovih uprava dovesti do poboljšanja bilateralnih odnosa, jer pravična tržišna konkurencija ostaje jedan od ključnih stubova ekonomskog razvoja. Po rečima predsednika Komisije, Autoritet je u procesu potpisivanja još jednog memoranduma sa Austrijom kako bi se dalje poboljšali bilateralni odnosi i razmenila

²³ Pula, E., Elshani, D., i Ajeti, D. (2017) *Učinak Kosovskog autoriteta za konkurenciju*. Grupa za pravne i političke studije. Dostupno na: <http://www.legalpoliticalstudies.org/wp-content/uploads/2017/10/GLPS-Policy-Report-KCA-Performance.pdf>

²⁴ Vlada Republike Kosovo. Odluka br. 17/44. 12. avgust 2015. Dostupno na: http://www.kryeministri-ks.net/repository/docs/Vendimet_e_Mbledhjes_se_44-te_te_Qeverise_se_Republikes_se_Kosoves_2015.pdf [Pristupljeno: 20. juna 2018]

²⁵ Saopštenje za štampu. Kosovski autoritet za konkurenciju. 25 april 25 2018.

²⁶ Osmani, T. (2018) "Trashja e monopolit në homologim" [Online] Kallxo.com 18. maj 2018. Dostupno na: <https://kallxo.com/gjnk/trashja-e-monopolit-ne-homologim/> [Pristupljeno: 5. jula 2018]

Do odobrenja ovog administrativnog uputstva, EuroLab je imao monopol na homologizaciju vozila, prvi tehnički pregled (povredom Zakona o zaštiti potrošača) i nadzor centara za tehnički pregled.

iskustva na osnovu uspešnih predmeta istrage tržišta.²⁷ Štaviše, autoritet ima koristi od tvining projekta koji ima za cilj da pruži podršku institucijama Kosova u primeni SSP, a koji finansira Evropska unija.²⁸

U regionalnom kontekstu će putem regionalnog memoranduma biti formiran podkomitet za konkurenciju i državnu pomoć od strane država članica CEFTA. On ima za cilj stvaranje onlajn regionalnog programa za razmenu baza podataka među zemljama CEFTA kako bi se razmenila iskustva i procedure u vezi sa istraženim predmetima konkurencije. Očekuje se da će ovaj memorandum biti završen do kraja ove godine.²⁹ To će pozitivno doprineti istražnim tehnikama KAK.

Izazovi/problemi sa kojima se Autoritet suočava

KAK se suočio sa nekoliko izazova koji negativno utiču i podrivaju njegov rad i učinak.

- Prvo, stručna mišljenja koja donosi Autoritet se ne razmatraju uvek od strane relevantnih institucija, kao što je nedavni slučaj sa homologizacijom vozila. Uprkos ponovljenim upozorenjima od strane Autoriteta, Ministarstvo je usvojilo uputstvo kojim je produbljena i onako utvrđena monopolska situacija.
- Drugo, autoritet druge institucije retko konsultuju kada se izrađuju, menjaju i dopunjuju zakoni i uredbe koje utiču na oblast konkurencije. Ovo dovodi do mogućeg sukoba/nepodudaranja između postojećih i novih zakona.
- Treće, sudije koje se bave predmetima konkurencije nemaju adekvatnu ekspertizu u ovoj oblasti, što značajno oteže procedure. Štaviše, sudovi se radije usredsređuju na proceduralna pitanja, ostavljajući po strani supstancu predmeta konkurencije.³⁰

2. Konkurencija u okviru SSP

Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) je prvi ugovorni odnos između Kosova i Evropske unije, u okviru PSP, koji otvara put za evropske integracije zemljama Zapadnog Balkana. SSP sadrži različita poglavlja, uključujući i politički dijalog, regionalnu saradnju, slobodno kretanje robe, približavanje pravnoj tekovini EU, primena zakona i propisa o konkurenciji, sloboda, bezbednost i pravda i finansijska saradnja.

Preko SSP kosovske institucije treba da primene niz reformi u konkretnom vremenskom roku. S tim u vezi, kako bi se ubrzao ovaj nezgrapan posao i iskoristile sve koristi koje proizilaze iz sporazuma, primena SSP se oslanja na dva glavna okvira: Nacionalni program za primenu SSP (NPPSSP) i Akcioni plan za primenu ključnih prioriteta koji proizilaze iz AER.

a) Metodologija praćenja

Glavni cilj ove studije je procena i praćenje učinka institucija Kosova u ispunjavanju kriterijuma koji proističu iz SSP, sa posebnim osvrtom na praćenje ostvarivanja mera i prioriteta koje potpadaju pod oblast konkurencije utvrđenih u NPPSSP i AER. Relevantne institucije su kontaktirane putem e-maila, telefona ili sastanaka uživo. Institucije koje su praćenje su Kosovski

²⁷ Razgovor sa g. Valjonom Prestrešijem (Valon Prestreshi), predsednikom Kosovskog autoriteta za konkurenciju, 24. jula 2018

²⁸ Ibid

²⁹ Ibid

³⁰ Razgovor sa g. Valjonom Prestrešijem (Valon Prestreshi), predsednikom Kosovskog autoriteta za konkurenciju, 24. jula 2018

autoritet za konkurenciju, Agencija za statistiku, Skupština, Kabinet premijera i Ministarstvo trgovine i industrije, finansija i ekonomskog razvoja.

Rezultati praćenja, predstavljeni u tabeli procene u nastavku, naglašavaju napredak i preostale izazove relevantnih institucija od januara do juna 2018. godine. Preciznije, tabela procene kategoriše napredak mera i indikatora u pet kategorija: a) ostvaren, b) delimično ostvaren, c) nije ostvaren, d) rad u toku, i e) nisu dostavljene informacije.³¹

b) Rezultati praćenja NPPSSP

Nedavno objavljeni revidirani prioritet NPPSSP 2018-2022, kratkoročni i srednjoročni, kategorisani su u tri glavna bloka: politički kriterijumi, ekonomski kriterijumi i evropski standardi – približavanje zakonodavstva Kosova pravnoj tekovini EU. Poslednji, blok III, uključuje različite javne politike koje zahtevaju reformu kompletne vlade putem harmonizacije nacionalnog zakonodavstva sa pravnom tekovinom EU, praćeno neophodnim administrativnim kapacitetima. Treći blok je sastavljen od 36 poglavlja, uključujući i poglavlje o politikama konkurencije.³² U suštini, ovo poglavlje se fokusira na ugovore između preduzeća, zloupotrebu dominantnog položaja i spajanje i kupovine.³³ Kada se to kaže NPPSSP je predvideo nekoliko kratkoročnih i srednjoročnih ciljeva koje relevantne institucije koje regulišu tržišnu konkurenciju treba da ispune.

NPPSSP 2017 je predvideo broj relevantnih administrativnih uputstava koje relevantne institucije treba da donesu, kako Kosovski autoritet za konkurenciju tako i Ministarstvo trgovine i industrije. Svi ciljevi SSP predviđeni za 2017. godinu su ispunjeni:

- Administrativno uputstvo o grupnom izuzeću za horizontalne sporazume;
- Administrativno uputstvo o grupnom izuzeću za vertikalne sporazume;
- Administrativno uputstvo o grupnom izuzeću za sporazume u sektoru osiguranja;
- Administrativno uputstvo o grupnom izuzeću za sporazume u transportnom sektoru, i
- Administrativno uputstvo o grupnom izuzeću za sporazume u sektoru distribucije i servisiranja vozila.

Prema NPPSSP 2018 da bi se nastavilo približavanje pravnoj tekovini potrebno je da se donesu sledeći propisi:

- Izmena i dopuna Zakona br. 03 / L-229 o zaštiti konkurencije,
- Administrativno uputstvo o određivanju novčanih kazni, i
- Administrativno uputstvo za određivanje relevantnog tržišta.

Po rečima predsednika KAK, procedure za ova tri nacionalna akta su pokrenute i u toku su, a predviđa se da će biti završene do četvrtog kvartala 2018.³⁴

Slično tako, regulatorni akt vezano za državnu pomoć koji bi trebalo da se uskladi sa pravnom tekovinom EU do kraja 2018. godine je izmena i dopuna uredbe o procedurama i formatu

³¹ d) Rad u toku – Sve mere predviđene da se kompletiraju tokom trećeg i četvrtog kvartala godine.

e) Kada relevantne institucije ne pruže nikakve informacije, takve mere i indikatori se klasifikuju kao 'nisu dostavljene informacije'.

³² Bloc III je sačinjen od 35 poglavlja i jedno poglavlje o zakonskom okviru za približavanje zakonodavstva

³³ Nacionalni program za primenu sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (NPPSSP) 2018 – 2022. Maj 2018. Priština

³⁴ Razgovor sa g. Valjonom Prestrešijem (Valon Prestreshi), predsednikom Kosovskog autoriteta za konkurenciju, 27. avg 2018.

obaveštavanja o državnoj pomoći. Odeljenje za državnu pomoć je već završilo nacrt ovog regulatornog akta koji je poslat relevantnim institucijama za dalje procedure odobrenja.³⁵

c) Rezultati praćenja – AER

Agenda evropskih reformi je dokument koji su pripremile Vlada Kosova i Evropska komisija u svrhu podrške i ubrzanja primene Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. AER, sačinjen od kratkoročnih prioriteta koji imaju za cilj maksimalne ekonomske i političke koristi koje proizilaze iz SSP, kategorisan je u tri glavne oblasti: vladavina prava i dobra uprava, konkurentnost i investiciona klima i obrazovanje i zapošljavanje. U svrhu ove studije mi smo tesno pratili primenu drugog stuba: konkurentnost i investiciona klima.

Na početku je stub za konkurentnost i investicionu klimu bio sačinjen od sedam (7) mera, rastavljenih u 75 akcija i indikatora. Prioritet uključuju:

- Promovisanje direktnih stranih ulaganja;
- Poboljšanje poslovnog okruženja;
- Sistematska primena i usvajanje strategije i akcionog plana za suzbijanje neformalne ekonomije;
- Podrška razvoju MSP;
- Razvoj niza sektorskih statistika ključnih za donošenje politike u oblasti nacionalnih računa, trgovinske i poslovne statistike, energetike i socijalne statistike;
- Poboljšanje regionalne povezanosti;
- Poboljšanje energetske sigurnosti i usvajanje sveobuhvatne energetske strategije za period 2017-2026.³⁶

Tokom 2017. godine su rezultati praćenja u stubu za konkurentnost i investicionu klimu pokazali da je 32,9 procenata akcija i indikatora ostvareno. Što se tiče oblasti konkurencije, glavna mera za relevantne institucije je bilo usklađivanje zakonodavstva i poboljšanje kapaciteta autoriteta za konkurenciju i organa za državnu pomoć, sastavljena od četiri (4) indikatora:

- a) Jačanje internih procedura i kapaciteta Kosovskog autoriteta za konkurenciju da vrši istrage – Ovaj indikator je delimično ostvaren 2017. godine. KAK je konstantno tražio povećanje budžeta, naročito u kategoriji zarade i plate. Ovaj zahtev je odobren za budžet za 2018. godinu što je dovelo do povećanja broja zaposlenih u KAK za četiri. Otuda je ovaj indikator ispunjen 2018. godine.
- b) Autoritet za konkurenciju treba da sprovede istraživanje i pripremi izveštaj o trenutnom stanju u pogledu monopola na tržištu Kosova sa odgovarajućim preporukama – Ovaj indikator je u celosti ostvaren 2017. godine. KAK je pripremio izveštaj koji naglašava trenutno stanje stvari u oblasti konkurencije, procenjujući tržišnu strukturu preduzeća i svaku situaciju dominantnog položaja u 14 različitih sektora/tržišta. Izveštaj takođe pruža preporuke relevantnim institucijama i nezavisnim agencijama i podnet je Skupštini, Vladi i Evropskoj komisiji.

³⁵ Razgovor sa gđom Antonetom Štufi Gojani (Antoneta Shtufi Gojani), višim službenikom za kontrolu i nadzor državne pomoći, Odeljenje za državnu pomoć, 21. avgust 2018

³⁶ Agenda evropskih reformi (AER) (2016) Kosovo – EU dijalog na visokom nivou o ključnim prioritetima. Priština. Dostupno na: https://www.meiks.net/repository/docs/era_final.pdf [Pristupljeno: 12. jula 2018]

- c) Uskladiti i izmeniti zakon o državnoj pomoći i uskladiti sekundarno zakonodavstvo – Ovaj indikator je u potpunosti ostvaren 2017. godine. Nacrt zakona o državnoj pomoći je odobren od strane Vlade maja 2016. godine i usvojen kao Zakon od strane skupštine decembra 2016. godine. Zakon o državnoj pomoći je stupio na snagu po njegovom objavljivanju u Službenom listu januara 2017. godine.
- d) Obezbediti operativnu nezavisnost i dovoljne kapacitete Komisije za državnu pomoć da poboljša delotvornost svoje kontrole državne pomoći – Ovaj indikator je u potpunosti ostvaren 2017. godine. Zakon o državnoj pomoći predviđa da Komisija za državnu pomoć treba da se sastoji od pet (5) članova, nezavisnih eksperata u oblasti državne pomoći sa mandatom od tri (3) godine.

Što se tiče 2018, drugi stub – Konkurentnost i investiciona klima – sastavljen je od 12 mera grupisanih u pet (5) različitih kategorija: promovisanje direktnih stranih ulaganja, poboljšanje poslovnog okruženja, statistika, agenda međusobnog povezivanja i energetika. Ovih 12 mera je podeljeno u 44 akcija i indikatora koji potpadaju unutar pet pomenutih kategorija. Rezultati praćenja pokazuju da je 38,64 procenta mera i indikatora *ostvareno*, 11,36 procenata je *delimično ostvareno*, 13,63 procenata *nije ostvareno* a 36,36 procenata je još uvek *rad u toku* koji bi trebalo da se završi tokom trećeg ili četvrtog kvartala 2018. godine. Potrebno je napomenuti da su tokom ove faze praćenja relevantne institucije koje su obuhvaćene drugim stubom bile kooperativne i dale su informacije tražene za napredak svake mere; otuda nema mera klasifikovanih u kategoriji „*nisu dostavljene informacije*“. Budući da akcije i indikatora *nije ostvareno* i *delimično ostvareno* čine 25 procenata svih mera drugog stuba, trebalo bi da posvećenost i spremnost relevantnih institucija bude veća da ostvare ove mere i ubrzaju proces primene SSP.

Tokom ovog procesa praćenja, relevantne institucije su uspele da odobre Zakon o računovodstvu finansijskom izveštavanju i reviziji, Energetsku strategiju 2017-2026, da poboljšaju proizvodnju i objavljivanje kratkoročne poslovne statistike i, između ostalog, poboljšaju objavljivanje rezultata statistike za ispitivanje radne snage. Za detaljan napredak o svakoj meri za ovaj stub videti tabelu procene datu niže.

Međutim, iako se AER smatra alatkom za uspešnu realizaciju sporazuma, rezultati praćenja za 2018. godinu pokazuju da institucije nisu bile u potpunosti posvećene da ostvare sve indikatore predviđene za ovaj period. Preciznije, relevantne institucije su propustile da restrukturiraju Kosovsku investicionu agenciju, razviju njene kapacitete i ustanove savetodavni odbor u njoj; stave u funkciju Komisiju za državnu pomoć; i da stvore fond za energetska efikasnost.

I. PROMOCIJA DIREKTNIH STRANIH INVESTICIJA

A. RESTRUKTURIRANJE AGENCIJE ZA IVESTICIJE I PODRŠKU PREDUZEĆIMA NA KOSOVU – KIESA;

ODGOVORNO	MINISTARSTVO TRGOVINE I INDUSTRIJE	MINISTARSTVO TRGOVINE I INDUSTRIJE	MINISTARSTVO TRGOVINE I INDUSTRIJE
AKCIJA	A.1) Restrukturiranje KIESA da bi se omogućilo efikasno ispunjavanje njenih odgovornosti i primene prioriteta, i alokaciji adekvatnih resursa i regrutovanje kvalifikovanih radnika.	A.2) Razvijanje kapaciteta osoblja KIESA za dizajniranje i implementaciju usluga i programa.	A.3) Uspostavljanje Savetodavnog odbora u okviru KIESA uz učešće poslovne zajednice i snažnog učešća Kancelarije premijera.
STANJE	CILJ NIJE OSTVAREN	CILJ NIJE OSTVAREN	CILJ NIJE OSTVAREN
ZAVRŠETAK	K1 2018	K1 2018	K1 2018
URAĐENO	<u>DEŠAVANJA TOKOM K1 i K2 2018</u> Ostalo je da Ministarstvo trgovine i industrije (MTI) predlaže Vladi organizacionu strukturu KIESA, za koju je predviđeno da se uspostavi istovremeno sa donošenjem Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji MTI kao što je dogovoreno na sastanku Ministarskog saveta za integracije.	<u>DEŠAVANJA TOKOM K1 i K2 2018</u> Kao rezultat zastoja u restrukturiranju KIESA, razvijanje kapaciteta osoblja KIESA za dizajniranje i implementaciju usluga i programa se ne može postići.	<u>DEŠAVANJA TOKOM K1 i K2 2018</u> Nacrt spiska članova Tima Kosova (Team Kosova) i Savetodavnog odbora KIESA je pripremljen i dostavljen Ministru na odobravanje. Ostaje da MTI podnese Vladi na usvajanje nacrt odluke o osnivanju Savetodavnog odbora.

B. USVAJANJE AFTER-CARE PROGRAMA I USLUGA ZA INVESTITORE

ODGOVORNO	MINISTARSTVO TRGOVINE I INDUSTRIJE
AKCIJA	B.1) Pripremanje i početak sprovođenja usluga i programa naknadne brige o investitorima
STANJE	OSTVARIVANJE CILJA U TOKU
ZAVRŠETAK	K1 2018
URAĐENO	<u>DEŠAVANJA TOKOM K1 i K2 2018</u> Prema preporukama analiza, predviđeno je da se ovaj program usvoji 30. septembra 2018. Međutim, bez finalizacije restrukturiranja agencije ovaj program se ne može usvojiti.

II. POBOLJŠANJE POSLOVNOG OKRUŽENJA

C. USVAJANJE ZAKONA O FINANSIJSKOM IZVJEŠTAVANJU, RAČUNOVODSTVU I REVIZIJI

ODGOVORNO	SKUPŠTINA
AKCIJA	C.1) Usvajanje zakona o finansijskom izveštavanju, računovodstvu i reviziji od strane Skupštine
STANJE	CILJ OSTVAREN
ZAVRŠETAK	K1 2018
URAĐENO	<u>DEŠAVANJA TOKOM K1 i K2 2018</u> Skupština je usvojila zakon 30. marta 2018. Skupština je smatrala razumnim da zakon stupi na snagu januara 2019. godine, što znači da je prekršen rok koji je predviđen za stupanje na snagu novih zakona.

D. AŽURIRANJE CENTRALNOG REGISTRA DOZVOLA I LICENCI

ODGOVORNO	KANCELARIJA PREMIJERA	KANCELARIJA PREMIJERA
AKCIJA	D.1) Obrasci dozvola/licenci su poslani na prevođenje na albanski i engleski	D.2) Ažuriranje centralnog registra za dozvole i licence
STANJE	NEOSTVAREN CILJ	DELIMIČNO OSTVAREN CILJ
ZAVRŠETAK	K2 2018	K2 2018
URAĐENO	<u>DEŠAVANJA TOKOM K1 i K2 2018</u> Onlajn Registar, https://lejelicenca.rks-gov.net , je prevođen na sva tri jezika, albanski, srpski i engleski, i ima informacije o svim dozvolama, licencama i tarifama. Međutim, obrasci, ni na jednom od jezika, nisu postavljeni tamo.	<u>DEŠAVANJA TOKOM K1 i K2 2018</u> Ažuriranje ovog registra je počelo oktobra 2017. godine. Nakon ažuriranja Centralni registar dozvola i licenci sadrži informacije o oko 488 dozvola/licenci, izdatih od strane 25 centralnih institucija u 21 oblasti privredne delatnosti, uključujući: dozvole, licence, sertifikate, ovlašćenja itd.

E. USVAJANJE ZAKONA O INSPEKCIJAMA

ODGOVORNO	VLADA	MINISTARSTVO TRGOVINE I INDUSTRIJE	MINISTARSTVO TRGOVINE I INDUSTRIJE
AKCIJA	E.1) Usvajanje koncept dokumenta od strane Vlade	E.2) Izrađen je Zakon o opštim inspekcijama	E.3) Održane su javne konsultacije sa civilnim društvom i drugim relevantnim akterima
STANJE	OSTVAREN CILJ	CILJ U TOKU	CILJ U TOKU
ZAVRŠETAK	K3 2018	K3 2018	K3 2018
URAĐENO	<u>DEŠAVANJA TOKOM K1 i K2 2018</u> Koncept dokumenat je izrađen od strane među ministarske grupe i 9. marta 2018. godine usvojen od strane vlade.	<u>DEŠAVANJA TOKOM K1 i K2 2018</u> Tokom prvih šest meseci radna grupa je izradila samo koncept dokumenta. Ova akcija je predviđena da se završi u trećem kvartalu 2018. godine.	<u>DEŠAVANJA TOKOM K1 i K2 2018</u> Tokom prvih šest meseci radna grupa je izradila samo koncept dokumenta. Ova akcija je predviđena da se završi u trećem kvartalu 2018. godine.
ODGOVORNO	VLADA	SKUPŠTINA	
AKCIJA	E.4) Usvajanje nacrta zakona od strane vlade.	E.5) Usvajanje nacrta zakona od strane Skupštine	
STANJE	CILJ U TOKU	CILJ U TOKU	
ZAVRŠETAK	K3 2018	K3 2018	
URAĐENO	<u>DEŠAVANJA TOKOM K1 i K2 2018</u> Tokom prvih šest meseci radna grupa je izradila samo koncept dokumenta. Ova akcija je predviđena da se završi u trećem kvartalu 2018. godine.	<u>DEŠAVANJA TOKOM K1 i K2 2018</u> Tokom prvih šest meseci radna grupa je izradila samo koncept dokumenta. Ova akcija je predviđena da se završi u trećem kvartalu 2018. godine.	

F. USVAJANJE SEKUNDARNOG ZAKONODAVSTVA ZA DRŽAVNU POMOĆ I FUNKCIONALIZACIJA KOMISIJE I ODELJENJA ZA DRŽAVNU POMOĆ

ODGOVORNO	MINISTARSTVO FINANCIJA	MINISTARSTVO FINANCIJA	SKUPŠTINA
-----------	------------------------	------------------------	-----------

AKCIJA	F.1) Usvajanje sekundarnog zakonodavstva za državnu pomoć	F.2) Funkcionalizacija odeljenja za državnu pomoć	F.3) Funkcionalizacija komisije za državnu pomoć
STANJE	DELIMIČNO OSTVAREN CILJ	OSTVAREN CILJ	NEOSTVAREN CILJ
ZAVRŠETAK	K2 2018	K2 2018	K2 2018
URAĐENO	<p><u>DEŠAVANJA TOKOM K1 i K2 2018</u></p> <p>Tokom ovog vremenskog perioda izrađeni su dva nacrt pravilnika: nacrt pravilnika o procedurama za obaveštavanje o državnoj pomoći i nacrt pravilnika o radu komisije za državnu pomoć. Nacrt pravilnika o procedurama i oblicima obaveštenja o državnoj pomoći je finalizovan od strane Radne grupe i sada se nalazi u Pravnom odeljenju za finalne konsultacije pre nego što bude dat na javne konsultacije.</p>	<p><u>DEŠAVANJA TOKOM K1 i K2 2018</u></p> <p>Imenovan je Direktor Odeljenja za državnu pomoć; Odeljenje je kompletirano osobljem maja 2018. god. Funkcije Odeljenja za državnu pomoć regulisane su članom 8 Zakona br. 05 / L-100 o državnoj pomoći.</p>	<p><u>DEŠAVANJA TOKOM K1 i K2 2018</u></p> <p>Komisija za državnu pomoć treba da se imenuje od strane Skupštine i zakon predviđa da se sastoji od pet članova, sa trogodišnjim mandatom, i koji nisu aktivni u politici. Konkurs za izbor kandidata je objavljen u julu 2018, godine, znači nakon drugog kvartala 2018. godine.</p>

G. SPROVOĐENJE AKCIONOG PLANA ZA BORBU PROTIV NEFORMALNE EKONOMIJE

ODGOVORNO	MINISTARSTVO FINANCIJA	MINISTARSTVO FINANCIJA	MINISTARSTVO FINANCIJA
AKCIJA	G.1) Obavljaju se nezavisne sektorne procene rizika	G.2) Ponovno se razmatra/usvaja Akcioni plan uzimajući u obzir nalaze procene rizika	G.3) Dodatno se poboljšava poreska usklađenost i primena kako bi se zaštitio fiskalni interes zemlje.
STANJE	OSTVAREN CILJ	OSTVAREN CILJ	OSTVAREN CILJ
ZAVRŠETAK	K3 2018	K3 2018	K3 2018
URAĐENO	<p><u>DEŠAVANJA TOKOM K1 i K2 2018</u></p> <p>2017. godine procenjen je sektor igara na sreću i sektor građevinarstva i nekretnina. U međuvremenu, tokom juna 2018. godine predviđeno je da se završi procena rizika u sektoru NVO-a kompletirajući tako tri procene rizika. Nakon izvršene procene rizika radna grupa je usvojila konačne izveštaje i dostavila ih Ministarstvu finansija na</p>	<p><u>DEŠAVANJA TOKOM K1 i K2 2018</u></p> <p>U oktobru 2017. godine uspostavljen je novi Sekretarijat Stalne radne grupe za sprečavanje sive ekonomije. Konačan izveštaj procene sive ekonomije, zajedno sa procenama rizika, služio je za izradu akcionog plana za 2018. koji je usvojen juna ove godine. Ovi nalazi će također služiti za izradu nove strategije za borbu protiv sive ekonomije i pranja novca 2019-2024 koja će biti razmatrana tokom 2018. godine.</p>	<p><u>DEŠAVANJA TOKOM K1 i K2 2018</u></p> <p>U prvom kvartalu 2018. godine, ostvareno je 7,084 poseta tokom kojih je izdato 555 mandatnih kazni. Takođe, bilo je oko pola miliona evra manje kreditiranja PDV-a kao i oko 2 miliona evra manje u gubicima. Dok, tokom ovog vremenskog perioda ostvareno je 220 kontrola i oko 9 miliona evra umanjenog gubitka. Takođe je ostvareno 595 poseta ne fiskalnim biznisima i</p>

	<p>usvajanje.</p> <p>Ostvarivanje ovog cilja se i dalje nastavlja, smatra se kao dostignuće za ovaj vremenski period, ali neće se tu stati.</p>	
ODGOVORNO	MINISTARSTVO FINANCIJA	MINISTARSTVO FINANCIJA
AKCIJA	G.4) Pojačao se među institucionalni pristup i mehanizmi u oblasti protiv pranja novca, financijskog kriminala, terorizma i korupcije, uključujući sprečavanje, istrage, procene i operacije	G.5) Pripremljeni, konsultovani i objavljeni redovni kvartalni izveštaji.
STANJE	OSTVARIVANJE CILJA U TOKU	OSTVAREN CILJ
ZAVRŠETAK	K3 2018	K3 2018
URAĐENO	<p><u>DEŠAVANJA TOKOM K1 i K2 2018</u></p> <p>Tokom 2017. ali i 2018. godine, kao rezultat učlanjivanja u organizaciji Financijskih obaveštajnih jedinica Egmont Group, porastao je broj zahteva za međunarodnu saradnju. Stoga, tokom prvog kvartala 2018. godine, FOJ je dobila 37 (IRD) zahteva za informacije od strane agencija za sprovođenje zakona, dok od strane FOJ izveštavajućim entitetima i agencijama za sprovođenje zakona je podneto 69 (ORD) zahteva za informacije. Međunarodno primljena su 3 (IRI) zahteva za informacije, a FOJ je podnela 3 (ORI) zahteva za informacije međunarodnim partnerima. FOJ je izdala nalog da se zamrznu oko 230 hiljada evra i 26 hiljada</p>	<p><u>DEŠAVANJA TOKOM K1 i K2 2018</u></p> <p>Tromesečno izveštavanje Ministarstva finansija trebalo je da započne 2017. godine. Ovaj cilj je odložen do kraja septembra 2018. godine. Međutim, prema izveštajima MEI, izveštaji za 2015. i 2016. godinu su pripremljeni i objavljeni na veb sajtu Ministarstva finansija. Prema internet stranici MF, godišnji finansijski izveštaj 2017. godine je objavljen u aprilu. MF je takođe sastavilo i tromesečni finansijski izveštaj za period januar-mart koji je objavljen u maju 2018. godine, sa zakašnjenjem od više od mesec dana posle prvog kvartala. Očekuje se da će se videti da li će sledeći kvartalni izveštaji biti objavljeni kako treba.</p>

biznisima koji ne izdavaju fiskalne kupone tokom kojih je izdato 171 mandatna kazna u iznosu od oko 35 hiljada evra. U prvom kvartalu bilo je 46 aktivnosti protiv utaje poreza, 29 intervju sa osumnjičenima i svedocima, 67 konsultacija sa tužiocima i otvoreno je 10 predmeta zbog sumnje na utaju poreza. Takođe, razmenjene su 22 obaveštajne informacije sa FOJ, policijom i carinom Kosova.

dolara jednoj domaćoj kompaniji. Takođe, kao članovi Egmont Grupe prisustvovali su međunarodnim sastancima u vezi procenjivanja rizika.

Ostaje da se vidi da li će se sledeći kvartalni izveštaji objavljivati na vreme.

H. SPROVOĐENJE PRAVNIH PAKETA ZA POBOLJŠANJE STANDARDA INFRASTRUKTURE I KVALITETA I FUNKCIONALIZACIJE ČETIRI MEROLOŠKIH LABORATORIJA

ODGOVORNO	MINISTARSTVO TRGOVINE I INDUSTRIJE	MINISTARSTVO TRGOVINE I INDUSTRIJE	MINISTARSTVO TRGOVINE I INDUSTRIJE	MINISTARSTVO TRGOVINE I INDUSTRIJE
AKCIJA	H.1) Poboljšanje i redovno ažuriranje internet stranice	H.2) Organiziranje 10 radionica za informisanje preduzeća i promovisanje internet stranice	H.3) Organiziranje 30 modula za razvoj kapaciteta ljudskih resursa u vezi infrastrukture i standardima kvaliteta.	H.4) Usvajanje 1,500 standarda fokusirajući se na usklađenu oblast.
STANJE	OSTVAREN CILJ	OSTVARIVANJE CILJA U TOKU	OSTVARIVANJE CILJA U TOKU	OSTVARIVANJE CILJA U TOKU
ZAVRŠETAK	K3 2018	K3 2018	K3 2018	K3 2018
URAĐENO	<p><u>DEŠAVANJA TOKOM K1 i K2 2018</u> 2017. godine internet stranica MTI je redizajnirana i popunjena podacima, a ažuriranje se vrši na dnevnoj bazi i 2018.</p> <p>To je aktivnost u kontinuitetu.</p>	<p><u>DEŠAVANJA TOKOM K1 i K2 2018</u> Organizacija 10 radionica započela je 2016. i nastavila se 2017. godine, ali se nije završila u četvrtom kvartalu prošle godine iako je to bilo predviđeno sporazumom sa EU. U maju i junu 2018. godine održane su konferencije za obeležavanje Svetskog dana metrologije i manifestacija za Svetski dan akreditacije.</p>	<p><u>DEŠAVANJA TOKOM K1 i K2 2018</u> Tokom 2018. godine, službenici relevantnih oblasti su učestvovali na različitim treninzima ili radionicama u inostranstvu, kao što su: Radionice sa institucijama infrastrukture kvaliteta, koje je organizovao Projekat Infrastruktura kvaliteta u zemljama Zapadnog Balkana finansiran od strane SIDA u Stokholmu; sastancima Upravnog odbora projekta SIDA u Stokholmu; Regionalni Forum za nadzor tržišta u Sarajevu; Obuka o implementaciji ISO / IEC 17025: 2017 (NE16) u Beogradu; Konferencija o Pravnoj metrologiji (NE17) u Beogradu.</p>	<p><u>DEŠAVANJA TOKOM K1 i K2 2018</u> Tokom prvih šest meseci 2018. godine, Tehnički komiteti u okviru Kosovske agencije za standardizaciju (KAS) usvojili su 544 evropskih i međunarodnih ISO / IEC standarda koji su usvojeni kao kosovski standardi u sledećim oblastima: 167 u životnoj sredini, 74 u derivatima nafte i gasa, 1 u metrologiji i 312 u elektrotehnici. Ukupno za godinu i po dana usvojeno je 1191 standarda.</p>

ODGOVORNO	MINISTARSTVO TRGOVINE I INDUSTRIJE	MINISTARSTVO TRGOVINE I INDUSTRIJE	SKUPŠTINA	MINISTARSTVO TRGOVINE I INDUSTRIJE
AKCIJA	H.5) Snabdevanje postojećih metroloških laboratorija	H.6) Izrada Zakona o uslugama i konsultacijama sa civilnim društvom i drugim relevantnim akterima	H.7) Usvajanje Zakona o uslugama	H.8) Uspostavljanje i funkcionalizacija jedinstvene kontakt tačke za usluge
STANJE	OSTVARIVANJE CILJA U TOKU	OSTVAREN CILJ	OSTVAREN CILJ	OSTVARIVANJE CILJA U TOKU
ZAVRŠETAK	K3 2018	K3 2018	K3 2018	K3 2018
URAĐENO	<u>DEŠAVANJA TOKOM K1 i K2 2018</u> Završeno je snabdevanje opremom za 6 laboratorija, za pritisak, plemenite metale, čvrstoće, merenje temperature i relativne vlažnosti, kao i laboratorije za vreme i frekvencije. Takođe, sprovedena je dvodnevna obuka osoblja za korišćenje tih laboratorija. Snabdevanje postojećih metroloških laboratorija opremo se vrši godišnje. Za 2018. godinu raspisan je tender za isporuku laboratorijske opreme i uskoro se očekuje otvaranje ponuda.	<u>DEŠAVANJA TOKOM K1 i K2 2018</u> Izrada nacrtu zakona o uslugama i konsultacijama i njegovo usvajanje je izvršeno tokom 2017. godine. Zakon je usvojen i objavljen u službenom listu 3. aprila 2017. godine.	<u>DEŠAVANJA TOKOM K1 i K2 2018</u> Izrada nacrtu zakona o uslugama i konsultacijama i njegovo usvajanje je izvršeno tokom 2017. godine. Zakon je usvojen i objavljen u službenom listu 3. aprila 2017. godine.	<u>DEŠAVANJA TOKOM K1 i K2 2018</u> Administrativno uputstvo za način funkcionisanja jedinstvene tačke za kontakt je izdato 2017. godine, ali Vlada je to uputstvo usvojila 16. marta 2018. godine. Međutim, jedinstvena tačka za kontakt nije još funkcionalna.

I. PRIMENA ELEKTRONSKE NABAVKE U CENTRALIZOVANIM NABAVKAMA

ODGOVORNO	MINISTARSTVO FINANSIJA
AKCIJA	I.1) I. primena elektronske nabavke u centralizovanim nabavkama se nastavlja
STANJE	OSTVAREN CILJ
ZAVRŠETAK	K3 2018
URAĐENO	<u>DEŠAVANJA TOKOM K1 i K2 2018</u> Tokom 2017. godine izvršene su izmene zakona o nabavkama na elektronskoj platformi, obučeni su i sertifikovani službenici na lokalnom i centralnom nivou, a vlada je počela objavljivati standardne podatke o ugovorima nabavke. Sve predviđene akcije su završene. Tenderisanje u

velikim i srednjim vrednostima se vrši elektronskim putem.

III. STATISTIKE

J. RAZVOJ STATISTIKA U SEKTORU POSLOVANJA, ENERGIJE I ONIH SOCIALNIH			
ODGOVORNO	AGENCIA ZA STATISTIKU KOSOVA	AGENCIA ZA STATISTIKU KOSOVA	AGENCIA ZA STATISTIKU KOSOVA
AKCIJA	J.1) Kašnjenja u objavljivanju, smanjena za odgovarajuće godišnje i tromesečne BDP, statistike računa vlade uključujući blagovremeno objavljivanje finansijskih statistika vlade metodologijom ESA 2010	J.2) Izrada i objavljivanje kratkoročnih poslovnih statistika, poboljšano (obim industrijske proizvodnje i indekse cena)	J.3) Rezultati iz statistike Ankete o radnoj snazi, koji se distribuiraju kvartalno, i njihov kvalitet, poboljšan;
STANJE	OSTVAREN CILJ	OSTVAREN CILJ	OSTVAREN CILJ
ZAVRŠETAK	K3 2018	K3 2018	K3 2018
URAĐENO	<p><u>DEŠAVANJA TOKOM K1 i K2 2018</u></p> <p>Trenutno, BDP se redovno objavljuje svaka tri meseca (kvartalno) prema metodologiji ESA2010 i Eurostat kalendaru (T + 90 dana). Takođe, rok za objavljivanje godišnjeg BDP-a je skraćen. Vladini računi za prvi kvartal 2018. objavljeni su 22. juna 2018. godine. Gore navedene publikacije su izrađene u skladu sa ESA 2010, gde se metodologija implementira oko 36%.</p>	<p><u>DEŠAVANJA TOKOM K1 i K2 2018</u></p> <p>Statistike i objavljivanje industrijske proizvodnje trebalo je biti završeno do kraja 2017. godine. Međutim, 2017. godine objavljeni su samo podaci o prometu u industrijskoj proizvodnji prema privrednim delatnostima. Agencija za statistiku Kosova (KSA) je prvi put objavila rezultate kratkoročnih statistika industrije 29. juna 2018. godine, koje uključuju indeks industrijskog obima za prvi kvartal (TM1) 2018 (2017 = 100). A 12. marta 2018. godine objavljen je harmonizovani indeks potrošačkih cena za 2017. godinu.</p>	<p><u>DEŠAVANJA TOKOM K1 i K2 2018</u></p> <p>Od početka aprila do 5. decembra 2017. godine, KAS je objavila četiri ankete o radnoj snazi (ARS), godišnje i tromesečno, prema rokovima predviđanim u kalendaru KAS Publications, piše u izveštaju MEI-a. ARS za četvrti kvartal 2017 objavljena je 19. marta 2018. godine a godišnji podaci objavljeni su 30. marta 2018. Što se tiče podataka ARS za prvi kvartal 2018 oni su objavljeni 18. juna 2018. godine, gde se vidi da im je trebalo samo 18 dana za objavljivanje što pokazuje poboljšanje u brzini širenja podataka.</p>

ODGOVORNO	AGENCIA ZA STATISTIKU KOSOVA	AGENCIA ZA STATISTIKU KOSOVA
AKCIJA	J.4) Anketa o prihodima i životnim uslovima	J.5) Objavljanje statistika energije i godišnje statistike energetske efikasnosti, proizvedene u skladu sa međunarodnim standardima
STANJE	OSTVAREN CILJ	OSTVAREN CILJ
ZAVRŠETAK	K3 2018	K3 2018
URAĐENO	<u>DEŠAVANJA TOKOM K1 i K2 2018</u> U periodu od 1. aprila do 30. novembra 2017. godine izvršene su pripremne aktivnosti i planiranje vremena i resursa za sprovođenje ankete na terenu. Anketa o budžetu domaćinstava (ABD) za 2017. objavljena je na sajtu KAS 12. juna 2018.	<u>DEŠAVANJA TOKOM K1 i K2 2018</u> Statistike energetske efikasnosti za period 2011-2016 (za sektor industrije i domaćinstava) su prvi put objavljene 9. marta 2018. godine, dok će za sektor usluga i transporta biti objavljene kasnije. Prema poslednjoj odluci premijera, to bi trebalo da se uradi do kraja septembra ove godine.

IV. AGENDA ZA INTERKONEKCIJU

K. PRIMENA SVIH "MEKIH MERA" U OKVIRU AGENDE ZA INTERKONEKCIJU

ODGOVORNO	MINISTARSTVO EKONOMSKOG RAZVOJA - RUE, KOSTT.	MINISTARSTVO EKONOMSKOG RAZVOJA - RUE, KOSTT.	MINISTARSTVO EKONOMSKOG RAZVOJA - RUE, KOSTT.
AKCIJA	K.1) Usvajanje sekundarnog zakonodavstva izvedenog iz primarnog	K.2) Stvaranje zajedničkog energetskeg tržišta sa Albanijom	K.3) Uspostavljanje tržišta energetskeg fonda sa Albanijom - KOSTT (dan unapred i tokom dana)
STANJE	OSTVAREN CILJ	OSTVARIVANJE CILJA U TOKU	OSTVARIVANJE CILJA U TOKU
ZAVRŠETAK	K3 2018	K3 2018	K3 2018
URAĐENO	<u>DEŠAVANJA TOKOM K1 i K2 2018</u> 29. marta 2018. godine Vlada je usvojila Uredbu za 'One-Stop-Shop' obnovljive energije. Pravilo za određivanje cena javnog snabdevača	<u>DEŠAVANJA TOKOM K1 i K2 2018</u> Ovo pitanje ostaje talac ne sprovođenja od strane Srbije sporazuma koji je postignut sa srpskom stranom u Briselu.	<u>DEŠAVANJA TOKOM K1 i K2 2018</u> Novi snabdevači električne energije u Republici Kosova su: <ul style="list-style-type: none"> • "KESC" j.s.c • "HEP-KS" sh.p.k

	električnom energijom više ne postoji, a zamenjuje je "Metodologija utvrđivanja cene pružanja univerzalnih usluga", koja je usvojena u aprilu 2017. godine.	
ODGOVORNO	MINISTARSTVO EKONOMSKOG RAZVOJA - RUE, KOSTT.	MINISTARSTVO EKONOMSKOG RAZVOJA - RUE, KOSTT.
AKCIJA	K.4) Primena sporazuma između KOSTT-EMS	K.5) Harmonizacija koda mreže KOSTT-a sa onim ENTSO.
STANJE	OSTVARIVANJE CILJA U TOKU	OSTVARIVANJE CILJA U TOKU
ZAVRŠETAK	K3 2018	K3 2018
URAĐENO	<p><u>DEŠAVANJA TOKOM K1 i K2 2018</u></p> <p>Nedavno je nemačka vlada zatražila od Odbora za energiju da olakša pregovore između KOSTT-a i EMS-a zbog velikih kašnjenja u operacionalizaciji linije inter konekcije.</p>	<p><u>DEŠAVANJA TOKOM K1 i K2 2018</u></p> <p>KOSTT je transponovao odredbe Demand Connection Code (Pravilo 2016/1388) (na srpskom Kodeksa za povezivanje potražnje) i - Requirements for Grid Connection of Generators (Pravilo 2016/631) (pogledajte uslove za povezivanje generatora u mrežu) u Kodu mreže KOSTT-a. KOSTT je ovaj proces završio. Nacrt verzija sa relevantnim transpozicijama ovog Kodeksa je poslat na razmatranje / usvajanje Upravnoj komisiji operativnih kodova (KQKO) i na kraju će se podneti RUE na usvajanje.</p>

- "GSA ENERGY" sh.p.k
- "SHARRCEM" sh.p.k
- "JAHA Company" sh.p.k
- Future Energy Trading and Exchange Dynamics" sh.p.k

IV. ENERGIJA

L. JAČANJE ENERGETSKE BEZBEDNOSTI I USVAJANJE SVEOBUHVAATNE ENERGETSKE STRATEGIJE ZA PERIOD 2017-2026.			
ODGOVORNO	MINISTARSTVO EKONOMSKOG RAZVOJA	MINISTARSTVO EKONOMSKOG RAZVOJA	MINISTARSTVO EKONOMSKOG RAZVOJA
AKCIJA	L.1) Usvajanje strategije energije 2017-2026 od strane Skupštine	L.2) Usvajanje programa za primenu strategije energije 2018-2020	L.3) Nove investicije u proizvodnju energije
STANJE	OSTVAREN CILJ	CILJ DELIMIČNO OSTVAREN	CILJ DELIMIČNO OSTVAREN

ZAVRŠETAK	K1 2018	K1 2018	K1 2018
URAĐENO	<p><u>DEŠAVANJA TOKOM K1 i K2 2018</u> Skupština Kosova je 26. januara 2018. usvojila Energetsku strategiju Republike Kosovo 2017-2026. Strategija je usvojena sa 41 glasova za, 18 protiv i 9 uzdržanih.</p>	<p><u>DEŠAVANJA TOKOM K1 i K2 2018</u> Program implementacije energetske strategije započeo je u februaru 2018. (ubrzo nakon usvajanja energetske strategije 2017-2026) i kao takav dokumenat je već završen, prošao je sve faze javnih konsultacija (od 14. maja do 1. juna 2018. godine), kao i izjave / mišljenja od strane MEI, MF i Kancelarije za strateško planiranje. Dokument se već priprema za slanje Vladi na usvajanje. Pošto nije usvojen 2017. godine kako je bilo predviđeno, program implementacije sad uključuje period 2018-2020.</p>	<p><u>DEŠAVANJA TOKOM K1 i K2 2018</u> MER izveštava o investicijama u oblastima obnovljivih izvora energije: hidroelektrane sa konačnim ovlašćenjima koja su ušla u rad, sa instaliranim kapacitetima su: 31,25 MW. U procesu su takođe kapaciteti zasnovani na konačnim ovlašćenjima izdatim od strane RUE za kapacitet od 61,9 MW-Hidroenergije. Solarna fotonaponska energija - u funkciji su kapaciteti od 0,6 Kw. Vetrenjača -u funkciji je kapacitet 1,35, dok konačna dozvola je izdata za kapacitet od 32,4 MW.</p>
ODGOVORNO	MINISTARSTVO EKONOMSKOG RAZVOJA	MINISTARSTVO EKONOMSKOG RAZVOJA	
AKCIJA	L.4) Izrada i usvajanje akcionog plana za obnovljive izvore energije	L.5) Stvaranje Fonda za energetske efikasnost	
STANJE	CILJ DELIMIČNO OSTVAREN	NEOSTVAREN CILJ	
ZAVRŠETAK	K1 2018	K1 2018	
URAĐENO	<p><u>DEŠAVANJA TOKOM K1 i K2 2018</u> Prema MER, Akcioni plan za obnovljive izvore energije je izrađen (revidiran), preveden na sva tri jezika, formatiran i već je u fazi javne konsultacije. Javne konsultacije će trajati od 12. jula do 1. avgusta 2018. godine, što znači da će se završiti u trećem kvartalu. Čim se završi ova faza konsultacija, nastaviće se sa dobijanjem mišljenja i usvajanjem od strane vlade.</p>	<p><u>DEŠAVANJA TOKOM K1 i K2 2018</u> Fond za energetske efikasnost je deo nacrtu zakona o energetske efikasnosti, koji je već u parlamentarnoj proceduri za usvajanje. Pošto zakon nije usvojen, ni fond nije stvoren.</p>	

3. Zaključak

Politike konkurencije ostaju ključne za dobro funkcionisanje tržišne ekonomije i zaštitu slobodne i pravične konkurencije. Kosovski autoritet za konkurenciju ima vitalnu ulogu u ekonomskom razvoju obezbeđivanjem stvaranja konkurentnog tržišta, kao i zaštitom potrošača. Kao što je navedeno u ovoj studiji, KAK je nakon dužeg perioda neaktivnosti obnovio svoje funkcije juna 2016. godine nakon uspešnog odobrenja članova Komisije. Iako je od tada Autoritet bio aktivan i obavljao je svoje odgovornosti, još uvek je pred njim dug put kako bi osigurao tržište koje dobro funkcioniše i slobodnu i pravičnu tržišnu konkurenciju. S tim u vezi, specijalizacija sudija kojima se dodeljuju predmeti konkurencije, dobro usklađen zakonodavni okvir koji ne proizvodi dodatne sukobljene zakone i propise i viši stepen razmatranja mišljenja Autoriteta od strane relevantnih institucija će samo olakšati i utabati put za delotvoran i učinak Autoriteta orijentisan prema rezultatima.

Politike konkurencije predstavljaju ključno poglavlje SSP, čiju realizaciju su olakšali NPPSSP i AER. U tom pogledu, ova studija je pratila sve mere u okviru oblasti konkurencije koje proizilaze iz ova dva okvira, koje su predviđene za realizaciju od strane relevantnih institucija. Što se tiče NPPSSP, predviđeno je da svi zakonodavni akti koje je potrebno harmonizovati sa pravnom tekovino EU budu harmonizovani do kraja 2018. godine. Potrebno je napomenuti da su sve neophodne procedure započele relevantne institucije.

Sa druge strane, što se tiče mera koje proizilaze iz AER, rezultati faze praćenja, januar – jun 2018, pokazuju nedostatak posvećenosti i privrženosti odgovarajućih institucija za ispunjavanje svih predviđenih mera. Tokom faze praćenja je samo 17 od 44 mera (38,64 procenata) koje potpadaju pod stub Konkurentnost i investiciona klima u potpunosti ispunjeno. Ovo navodi nezadovoljavajući stepen realizacije u ovom stubu.

U zaključku, ključne institucije bi trebalo da pokažu veću posvećenost i privrženost za ispunjavanje svih mera predviđenih u AER i NPPSSP u skladu sa navedenim rokovima kako bi ubrzali politike konkurencije i reforme na Kosovu. Budući da realizacija SSP ostaje jedan od ključnih procesa za evropske integracije Kosova, uključivanje, saradnja i podrška od relevantnih institucija, uključujući i civilno društvo, političke partije i, između ostalih, poslovne zajednice, od najvišeg je značaja.

Ova strana je namerno ostavljena prazna

“Ovaj projekat je finansiran od Švedske Agencije za Međunarodnu Saradnju (Sida) i upravlja Kosovska Fondacija za Civilno Društvo(KCSF)”

